

SAMOBORSKI LISTI

Ljetovališni vjesnik.

„Samoborski list“ izlazi 1. i 15. u mjesecu.
Preplata na cijelu godinu stoji K 4 —, na pol godine 2 K,
na četvrt godine 1 K. S poštom ili s dostavom u kuću 48 fl.
na godinu više. U Ameriku K 140 na godinu više. Pojedini
broj stoji 20 flira.

Vlasnik i odgovorni urednik: M. Kleščić.

Uprava nalazi se na Trgu Leopolda Salvatora br. 18.

Oglase prima uprava, a plaća se za petiti redak u redakij-
skom dijelu po 20 fl. u oglašnom 10 fl. Za oglase, koji se
više puta uvrštuju, daje se znatan popust.
Novci i rukopisi šalju se uredništvu „Samoborskog lista“. Neplaćena se pisma ne primaju. Rukopisi se ne vraćaju.

God II.

U Samoboru, 15. kolovoza 1905.

Br. 16.

Ferijalna razmatranja.*

I.

Hvala Bogu, eto nas u ljetovniku, da se odmorimo od godišnjega tjelesnoga i duševnoga naprežanja, pa da izbjegneto neugodnostima gradskoga ljetovanja. Smjestimo se evo u ljetovniku naravnome, gdje svijet doduše još nema blagodati umjetno priredjenih lagodnosti i luksurijsne spreme alpinskih lječilišta — ali zato uživa prostu narav kao što je Bog stvorio sa svim ljepotama bogato nadarenih dobova i brežuljaka. Zrak zdrav, svjež i čist, voda izbjija reći bi na svakih sto koračaja, potoci žubore svakom dragom, a visina obrasla zelenim grmljem i drvećem, da je milina gledati.

Prvi nam se šire od udisavanja čista zraka a djeca boraveći po vazdan na uzduhu, goneći se na suncu i u hladu opaljena kao zdrava cigančad.

Pa sve to u blizini našega Zagreba, reći bi na dohvati želje svakoga, koji se gradsko sparne može riješiti barem na nedjeljno poslije podne.

Uživajući sve što Samobor darežljivo svojim posjetnicima pruža, nameće se meni misao, zašto ne bi djeci, koja se do mile volje gone puteljcima duž ubava potoka i veru po stazama grmovitih i zašumljenih bregova, brižni roditelji priuštili taj blagodatan život i mimo kratkog ferijalnog doba od dva mjeseca, zašto da ih ne spreme na više godina u takav kraj, da tamo i vrijeme svoga desetmješčnoga naukovanja sprovedu.

Ta evo učestale su tužbe i u školskim krugovima, da su gradski, a osobito zagrebački zavodi prenatrpani, da osamra-

Ovaj smo članak primili od prijatelja Nata, odličnog člana na polju srednjoškolske nastave, pa vraćamo njegovu našim cijenjenim čitačima. Ur.

zredne gimnazije i realna gimnazija imaju svaka 16 do 20 razreda, da u školskim sobama sjedi 50 do 60 učenika sprovodeći dnevno po šest i više naučnih sati u sobama zaparenim gradskim zrakom, a svoje slobodno vrijeme na ulicama i trgovima procijedjenim različitim nečistim, koju gradovi unatoč najboljim sredstvima odstraniti ne mogu, a uzrok su, da nam djeca u gradu poboljevaju, a često i ginu.

Ali ne samo, da nam se djeca srkujući godine i godine gradski zrak ne razvijaju tjelesno kako treba, već su, što je također od velike važnosti, izvržena i u moralnom pogledu kojekakvim napastima, koje oči i uši dječarca bez uštrba za odgoj srca i duše ne bi smjeli ni vidjeti ni čuti.

A koliko ima djece, koja su od naravi bolježljiva, koja pate tjelesno, jer gradski život nejačkima ne pruža uslove, da ojačaju, a pate kao djaci i duševno, jer slabo razvijena nijesu kadra svladati teret, koje im polazak škole u gradu nameće.

Sva ta zla odvratiti bi roditelji od svoje djece, kad bi imali prilike slati ih u nižu gimnaziju ili realnu gimnaziju na čistome ladanju — recimo u Samoboru.

Iz trgovinskog zastupstva.

(Sjednica od 31. srpnja.)

U ovoj je sjednici zavjerio kot. upravitelj g. Šenoa novo trgovinsko zastupstvo te upravio na nj pozdravnu besedu zaželivši, da svoje dužnosti vrši na što veću korist i probitak Samobora i njegova građanstva. Po tome se zastupstvo konstituiralo i izabralo 1) u računarski odbor: gg. Reizera ml., Levičara, Oslakovića, Forka i Razuma; 2) u gospodarski odbor: gg. Budi Josipa, Oslakovića, Levičara, Fresla i Noršića; 3) u gradjevni odbor: gg. Kleščića, Reizera str., Budi Josipa, Levičara i Dra. Blaščana; 4) u glazbeni odbor: gg. Budi Franju, Razumu, Reizera str. i Medveda; 5)

u uboški odbor: gg. Razuma, Budi Josipa i zamjenika Jurčića; 6) u zdravstveni odbor: gg. Kleščića, Medveda i rav. učitelja Langa; zatim za procjenitelje poljskih šteta: gg. Oslakovića, Budi Josipa i Ivana, Levičara, Noršića, Jurčića, Fresla i Medveda.

Prije započetoga dnevnoga reda moli g. zašt. Kleščić za riječ. Drži, da je prva zastupnička sjednica nadležno mjesto, gdje može da ustane protiv infarnih stranačkih laži, kojima se je za vrijeme izbora trgovinskog zastupstva korteširalo protiv njega i dra. Juratovića. Našlo se je bezdušnih i nepoštenih individua, koji se držnuše zavaravati izbornike, da su njih dvojica uglavila s trgovinskom općinom ugovor, po kojem će ova biti dužna, da otkupi za 44.000 K po njima podignute kupališne zgrade u slučaju, da ovaj pot hvat ne bi uspijevao. Ovu gadnu podvalu odjiba sa čestite i lokalnim patriotizmom prožete osobe dra. Juratovića i sa osobe svoje, pa se pozivlje na dotični ugovor, koji je nakon duljega i svestranoga pretresivanja po pododborima i po trgovinskom zastupstvu u javnim sjednicama uglavljen i po kojem općina ne mora, ali može, ako ju je volja, otkupiti po njima podignuto poduzeće za njegovu realnu cijenu. Govor praćen je odobravanjem nazočnih.

Dolazi u sjednicu zast. g. Presečky, predaje ostavku na zastupničkoj časti i pojače propisani iznos od 100 K u korist uboške zaklade.

Kotarski upravitelj g. Šenoa stavlja na dnevni red pitanje o popunjenu mjestu trgovinskog načelnika. Zastupstvo zaključuje, da se o tom pitanju odluci u budućoj sjednici i da se tada obavi izbor novoga odbornika. Trgovinskom upravitelju g. Čopu votira se na upit zastupnika g. Forka povjerenje za vodjenje uprave do rješenja načelničkoga pitanja.

Kot. upravitelj g. Šenoa predlaže, da se usvoji banska naredba od 19. kolovoza 1851. br. 822. o uređenju gradova i trgovista sa uređenim magistratom, po kojоj će se neopravdano izostajanje odbornika iz sjednica kazniti globom do 8 K. Prima se jednoglasno.

Sjednica od 11. kolovoza.

Na odb. je sjednici bilo nazočno 14 zastupnika. Od strane oblasti nazočan upravitelj gosp. Aureli Šenoa.

Na prvoj je točki izbor trg. načelnika. Zastupstvo izabire upraviteljem g. Čopu, koji za-

Ognjana Okić-grada.

Po narodnom pričanju spjevalo Dragom Obarov.

Zbor zborila Okićka gospoda

Zbor zborila ilho Jadovnici:

„Kako dalje braćo i gospodo“

„Da se brani ova kuća male?“

„Tri prodješe ljeta teška, tušna,“

„Što se brani kuća od Turaka,“

„I ni otkud pomoći nem mli.“

„I dok ista bila kuća svaka“

„Puna sita, — držale nas sile“

„A sad eto ponosilo hrane“,

„Seda ista prazna stoji svaka.“

„Jošte ista dvakosi i pet mlija.“

„A bio to je za nas Bog i vjera!“

„Gledni kako da se ljudi brane?“

To smisala iz planine vilja,

Smisala je, veko besjeđuju:

„Pust vam govor, Jadovanje bilo.“

„Odje Vam pamet, a gdje srce mli?“

„Jadovanje pamet vašu smelo,“

„I ne znate pomoci si sada.“

„Na stran suze, na stran gorkost jada.“

„Već vi šiće vreću za to žito.“

„U nju vrzle preostalo što je,“

„I niz zide spuslite to svito.“

Reče vila, ne stade ju tada,

A gospoda prihvate se rada

Sišu vreću, u nju žito medu,

Pa ju spusite niza čvrste zide.

Ali to Turci iz čadora vide

Budu zborili što da rade sade,

Jer im Okić ihuč zadu jada.

Mnogo pada pod njime junaka,

Krvca mnoga pod njime se proli,

Ali on nesript prikosi im svime

Muke teške zadaju svim dolj.

A sad uz to prodje treće ljetu,

Još se kroči, ne predaje eto. —

Skoče Turci vreću došekaju,

Pa ju nose pod čadore pasi,

Misle Turci u njoj pismo naći,

Po kojem se Okićanci daju.

Ali eto čuda golemoga,

U njoj ne bje pisma željenoga.

Jer kad Turci vreću razvezali,

U njoj žito samo nahadjali.

„Jao braćo!“ paša Turčin zbori,

„Ovih gladom Turčin ne umori!“

„Jer imadu žita, hrane dosti“. „Još i nama spuštau iz grada“

„Priuštaju nama tako jada“

„A mi ovđe da gubimo vrijeme?“

„I u ludo ginemo za raju?“

„Pod Okićem ostavimo kosti?“

„Nikad braćo, vratimo se kući“

„Reče paša, vojska pjevajući

Dignula se ispod Okić-grada,

Ko da Okić junački saviada.

Hvala Bogu odianu Okiću

Na slobodi uteklom ko pticu.

Tako bilo, sad se spominjalo,

Pod Okićem što se dogajalo.

G. Kleščić predlaže za takova g. Szentgyörgya, g. Levičar predlaže g. Šimca, a g. Noršić g. Brezeka. — Kod prvog glasovanja nije dobio nitko većine, a kod drugoga izabran je g. Šimec s 1 glasom većine. — Zaključuje se, da se uloži protiv plaćanja 11% nameta radi nemira u g. 1904. utok. — Prima se na znanje otpis vis. vlade, kojom se šuma „Brezina“ izlučuje iz redovnog šumskog gospodarenja, da se može upotrijebiti za perivoj. — Ana Blažinčić moli potporu. Odbija se. — Antun Bedenko moli popust za mjesto grobnice na groblju za svoga sina. Odbija se. — „Hrv. društvo za namještenje naučnika“ u Zagrebu moli potporu. Ne uvažuje se. — Franjo Mavrić moli za dozvolu noćnog zabavišta. Odbija se. — G. Razum predlaže, da se vinogradarskoj udruzi dadu u najam za 10 godina podrumi ispod škole. Udruga će podrumne uređiti na vlastiti trošak. Nakon živahne debate prima se prijedlog g. Razuma. — Opć. upravitelj izvješće, da je dražba jablana na sv. neđeljskoj cesti raspisana, pa predlaže, da se upravi predstavka vis. vladi, da se jablani prodadu na korist općine. Prima se. — Dolazi deputacija gradjana radi zabrane paše, u čije ime progovara g. Mahović. Stvar im je razjašnjena time, da se dotična zabrana proteže jedino na javne opć. i zem. ceste, dok se po putinama može i odsele pasti blago. — G. Kocjančić moli za dozvolu gradnje kuće u Obrtničkoj ulici. Dozvoljuje se. — Lugar Regović moli povišenje plaće. Odbija se. — G. Kleščić predlaže, da se umoli vis. vlada, da uredi zid uz Gradnu kraj g. Grgasa i to prije regulacije. Prima se.

Time je sjednica zaključena.

Domaće vijesti.

Hydropatički zavod u Samoboru otvorit će se za koji dan. Uredjenje je zavoda već podpuno dovršeno, jedino imadu još prispjeti neki aparati, koji su naručeni u Njemačkoj, te se očekuju svaki čas. Za zavod se pokazuje u domovini najveći interes, te je uprava zavoda već s mnogo strana dobila raznih upita, koji se tiču ovoga lječilišta.

Premještaji. Gosp. Josip Manzoni, kr. sudb. pristav u Samoboru premješten je u Kutinu, te mu je povjerena uprava tamošnjega kot. suda, a g. Vladimir Stražnický, sudb. pristav u Novom Marofu premješten je u istom svojstvu kot. sudu u Samoboru.

Gradsko zastupstvo zagrebačko održalo je svoju skupštinu 7. o. mj., pa je na njoj predložio gr. zast. g. Pavao Gašparović da se na Vojničkoj i Željezničkoj cesti uvede plinska rasvjeta, a svoj je prijedlog motivirao time, što je na pomenutim cestama živahan promet prema kolodvorima samoborske i južne željeznice. — Ovo je opravдан prijedlog i mi smo za nj doista zahvalni g. Gašparoviću, samo bismo željeli, da se gradska općina jednako osvrne i na Samoborsku cestu, na kojoj je rasvjeta također vrlo trajava. Uopće bi valjalo ovoj cesti posvetiti više brige. Za zimskih i kišljivih dneva ondje je tako debelo blato, da ga čovjek jedva gazi. Nadamo se, da će gradska uprava poći u susret ovoj opravdanoj molbi Samoboraca to više, što znamo, da g. gradski načelnik goji posebne simpatije prema našem trgovisu.

Za Strossmayerov spomenik. Pišu nam iz gradjanskih krugova: Povodom smrti hrvatskog mecenca J. J. Strossmayera stvorilo je trgovšno zastupstvo u svojoj izvanrednoj sjednici medju inim i ovaj patriotski zaključak: Općina Samobor daje za spomenik Strossmayerov 50 K, a osim toga će zastupstvo podići akciju oko sakupljenja prinosa u tu svrhu medju samoborskim građanstvom i cijelu svetu odaslati centralnom odboru u Zagrebu. Prošla su već 4 mjeseca od stvorenog zaključka i gotovo se cijela Hrvatska već odazvala pozivu za sakupljanje prinosa za spomenik — tek jedini naš inače rodoljubni Samobor, koji je pokojnika brojio i medju svoje začasne gradjane — nije još djelom ništa pokazao. Neka se novo zastupstvo primi što prije tog posla — a mimogred budi predloženo, da bi bilo patriotski — da se mecen i rodoljub u počast, kakovog možda više ne ćemo niti imati, nazove Starogradsku, Rambergova (Ovoj, držimo, ne bi trebalo mijenjati imena. Ur.) ili Samostanska ulica njegovim imenom.

u Zagrebu 5. o. mj. nakon duge i teške bolesti u 56. godini života. Pokojnik je bio dugo vremena u Samoboru kotarskim sucem, te je u svim slojevima našega društva uživao osobito poštovanje i simpatije. Ostavlja udovu, troje djece i mnogobrojnu rodbinu. Pokoj mu čestito duši!

Ferijalna kolonija „Hrv. društva za unapredjenje uzgoja“. Ovo društvo voljno je posredovati u zamjeni djece te priopćuje slijedeću ponudu: Tko bi u okolini zagrebačkoj i samoborskoj voljan bio zamijeniti svoje dijete kroz čitavu škol. godinu s djetetom njemačkih doseđenika, neka se javi društvenom tajniku Vj. Koščeviću, Primorska 32, Zagreb, ili samomu predsjedniku Dr. H. pl. Hraniloviću, sveučil. profesoru, Zagreb. Ponude njemačke djece ima više. Isto tako voljno je društvo staviti se u korespondenciju s francuskim i njemačkim društvom za zamjenu djece, ako bi tko iz naših strana bio voljan svoje dijete zamijeniti s francuskim ili njemačkim radi izučanja jezika, i to ovomu društву javi.

Nadjena rumenica. Berlinsko rudarsko društvo buši već dulje vremena u samoborskim gorama tražeći različite rudače. Kako doznačimo, naišlo je ovih dana na rumenicu u Ludviću i to u dosta znatnoj količini.

U imenik obrtnika i trgovaca uneseni su u I. polugodištu 1905.: Stjepan Šetin, sitničar, Katarina Kovač, prodaja južnog voća, Milan Bišćan, sitničar, Juro Težak, sitničar u Rakovpotoku i Ivan Levičar, bankar.

Vandalizam pomolio je opet svoju glavu u novosagradjenom hydropatskom zavodu. Tamo je nekaka zlobna čeljad zamrljala preko noći zidove, oštetila slikarije i zbaciла na više mjesta žbuku. Čini se, da će još dugo naše tužbe na ovake ružne pojave, ostajati glas vapijućega ...

Pazite na djecu. Djevojčica Micika Bizjak signalala se 9. o. mj. oko pol 7 sati u veče kraj potoka Gradne i pala nekako u vodu. Srećom se ondje desio Janko Kocijančić, koji je dijete izvukao iz vode i tako ga spasio od smrti.

Redarstvene vijesti. Izgubljeno. Gdjica. Mila Šarić izgubila je za aninskog proštenja u Anin-perivoju narukvicu; gdje. Roza Taus bjelkasti haljeljak između hydropatskog zavoda i Bedeničićeva mlina na 8. ov. mj. Pošten nalaznik umoljava se, da preda rečene predmete trg poglavarstvu. — Nestalo psa. G. kot. akcesistu Kučasu nestalo je psa jazavčara. Dlake je na prsim crne i bijele isprutane.

Društvene vijesti.

Dobrov. vatrogasnemu društvu u Samoboru pristupio je kao podupirajući član g. Dragutin Cernovsky, kr. financ. rač. savjetnik u m. Našao nasljedovatelj!

Društvu za poljopravljivanje Samobora prisupili su kao podupirajući članovi gg. Olga Leibenfrost, Dragutin Cernovsky i Konstantin Vanjek. — G. Josip Jakopec, kr. kot. šumar, darovao je društvu 5 K.

„Hrvatski sokol“ u Samoboru priređuje u nedjelju dne 27. o. mj. na posebno priređenom vježbalištu u Smidhenovim toplicama svoju prvu javnu vježbu spojenu s pučkom svečanosti i plesom. Raspored je ovaj: 1.) u pol 2 sata popodne korporativni doček sokolskih društvi na samoborskemu kolodvoru i polazak na vježbalište, gdje će sva prisutna društva držati zajednički pokus za skupne vježbe. 2) u pol 5 sati javna vježba s ovim programom: a.) Proste vježbe seljačkoga Sokola iz Statića, b.) dječački odjel na spravama, c.) domaći „Sokol“ na spravama u 5 odjela: preča, ruče, konj, mačovanje i skok. d.) Gostovi na spravama: ruče, preča i konj. e.) Prednjački zbor zagrebačkoga „Sokola“ na ručama. 1.) Skupne vježbe svih prisutnih Sokolskih društvi. 3.) Pučka svečanost u kupališnom perivoju, koriandoli-korzo, šaljiva pošta i pies na vježbalištu. Kod svih točaka programa sudjelovat će domaća glazba, koja će kod skupnih vježbi izvoditi posebnu za takove vježbe skladanu pratnju. — Kako je ova javna vježba prva priredba ovakove vrste u Samoboru i kako je naše najmladje društvo već za kratko vrijeme svoga opstanka znalo stići općene simpatije našega građanstva, zanimanje je za ovu javnu

svrhu, u čemu su učestvovali mnogi gospodari, u vlasništvo gospodara g. Jernejca, pravnika i prednjaka zagrebačkoga „Sokola“, koji posebice u tu svrhu dolazi svakog četvrtka iz Zagreba, lijepo je uzna predovalo, te ima izgleda, da će ova zabava i vježba pružiti općinstvu mnogo užitka.

Gospodarstvo.

Peronospora.
(Svršetak.)

Osim obične peronospore imademo još više vrsta gljivica njezina roda. Na jednu od njih ćemo se još osvrnuti i njome se potanje pozabaviti, jer se upravo ona pojavila ljetos u većoj množini. To je peronospora na korunu ili krumpliru. Od sviju bolesti, što ih ova biljka pozna, najpogibeljnija je i najteža ona, što postaje na korunu od gljivice „Peronospora infestans“ (*Phytophthora infestans*). Od nje postane lišće korunovo zarana bolesno: pocrni i zaudara, a onda doskora ugine. S lišća se plodnice ovih gljivica rastepu po zemlji, dapače dospiju i u zemlju pa tako i do samih gomolja krumplirovih, koji počnu od toga gnjiliti. Ako je pak tlo osobito suho, ne mogu plodnice prokljati i propadnu. Bolesni gomolji zaraze zdravo sjemenje, a to se vrlo brzo dogodi, ako je korun pohranjen u vlažnoj prostoriji.

I ova se bolest ne pojavlja svagda i svadje jednak: odlučne su kod toga prilike, koje su povoljne njezinu razvitku. Najpovoljnije prilike za množanje i širenje korunove peronospore jesu ove: kišovito ljetno, nizak i vlažan položaj, teško tlo. U protivnim prilikama rijetko se pojavlja, ali i to u neznatnoj množini.

Širenje ove bolesti korunove zapriječit ćemo još i time, da krumpliriste češće mijenjamo, a za sjeme da odaberemo samo potpuno zdrave i neozledjene gomolje. Bolesno i gnjilo gomolje nipošto ne valja ostaviti na polju, već valja brižno pokupiti i uništiti, jer bi se od njega mogla bolest dalje širiti.

U velike se može zapriječiti širenje ove peronospore još i tim, da za sjetu odaberemo samo takovu vrstu koruna, koja može da joj odolijeva. U tom pogledu postoje velike razlike: novouzgojene vrste manje su osjetljive od starijih; ranije vrste opet više stradaju od kasnijih, a isto tako lakše obole bijele vrste koruna, u kojih je tanka kožica, nego crvene vrste, koje imadu debelu kožu. Isto je tako mnogim dokazima utvrđeno, da se može gljivica korunove peronospore prigodom sadjenja prenijeti na polje i sa zdravim gomoljem, jer se prihvati njegove kožice. U tu svrhu dobro je za svaki slučaj, da se korun prije sadjenja okupa. Taj se postupak udesi ovako: Nekoliko sedmica prije sadjenja odabere se korun, koji ćemo saditi, pak se namoći u rastopinu galice i sode. U toj tekućini ostavi se odabrani korun jedno 14 sati, ali tako da voda barem dva do tri prsta pokriva gornji sloj koruna. Poslije toga vremena izvadi se sjeme iz ove tekućine, opere se u čistoj vodi, polirani na zgodnom promašnom mjestu, gdje nije u dodiru s drugim zaraženim gomoljem. Kad se tako jedan dio koruna desinficira namoci se opet druga čest i t. d. Rastopinu galice i sode ostane valjana za jedno 5–8 dana, samo je treba kod svakoga ponovoga moženja dobro promiješati. Na taj način unište se ne samo gljivice peronospore, nego i druge, ako ih imade na korunu.

Kad god je ljetno toplo i mokro, dakle povoljno za razvitak peronospore, treba uprijeti sve sile, da se preprijeći gnijezd korunove cime. U tu svrhu veoma je dobro, da se stabiljka ili cima krumplirova poštrca rastopinom modre galice, koja se upotrebljuje i za štrcanje vinove loze. No i opet naglasujemo: ova će radnja samo onda biti od potpune koristi, ako se obavi brižno i točno. Za velike komplikse krumplirista upotrebljuju posebne štrcaljke na kočicima, ali inače može se to posve dobro obaviti i običnom štrcaljkom. Sav taj rad nije veći s velikim troškom, a uspjeh je upravo očit. Skropiti valja na godinu dva do tri puta, a potrebi i više puta.

Sjeme krastavaca. Domaći gospodari, koji imadu na prodaju znatnih količina sjemena od krastavaca, neka se izvole obratiti na trgov-

Pozor trgovci i obrtnici. Čestaju pritužbe, napose iz obrtnih krugova, da ih osobno nepoznati agenti snube na prihvati poslovnih obaveza, koje ne ispanu po pogodbi i daju povoda konfliktima, ako ne i goremu. Tako se prije malo dana potužio neki obrtnik, da je naručio preko nekog agenta od budimpeštanske tvornice, koja nosi naslov: „Asbestwaaren-Fabrik, Commandit-Gesellschaft“, uz povoljne uvjete potrebnog mu asbesta i pristao na namirenje računa pouzećem. Dobivši naručeno poslije isplate pouzeća, opazio je obrtnik da roba ne odgovara ni s daleka uzorku ni narudžbi. Umah zatim otpremi na tvornicu preporučenu dopisnicu, u kojoj je reklamirao svoje pravo, prituživši se na lošu povrbo. Nu gle čuda! Dobio je dopisnicu natrag sa službenom opaskom, da su se pod naslovom upitne tvornice dostavljala pisma nekom X. Y., ali koji se je odselio, da se ne zna kamo! Ovakvo se zavarava naš svijet. Preporučujemo, da se prije, nego što sklope koji posao preko nepoznatih im agenata i sa posvema im nepoznatim tvornicama, koje su često sljeparskog značaja kao navedena, obavijesti o tvornici ili poslu. Ured trgovačko-obrtničke komore, odnosno trgovačko-obrtnog muzeja u Zagrebu je spremam, da u tom pravcu ide našim trgovcima ili obrtnicima na ruku.

Svaštice.

Nestalo otočje. Englezki poštanski parobrod „Citi of Panama“ naišao je kod svoje vožnje Tihim oceanom na prostor pokriven biljem i raznim ostacima drveća. Brod se je jedva tuda provukao boreći se velikom pogibelju. To se mjesto prostire medju 16° i 5° sjeverne širine i medju 100° i 29° zapadne duljine. Stručnjaci misle, da je nekakva katastrofa uništila otočku grupu Revilla-Gigeda. To je otočje vulkanskog podrijetla i nije bilo nastanjenog. Otoči su imali bujnu vegetaciju, a od životinjstva je na otoku bilo osobito mnogo ptica, riba i kornjača. Od sisavaca je bilo samo divljih magaraca i ovaca. Svi su otoči skupa zaprentali 800 četvornih kilometara, a najveći bijaše Socorro sa vertikalnom visinom 1.132 m. To stručnjačko mišljenje gotovo se potvrđuje time, što neki američki brod — putujući k meksikanskoj obali ne može nigdje naći gornju otočku grupu.

Cetvrti miljun stanovnika. Broj stanovništva grada New-Yorka približuje se baš rapidno cetvrtom milijunu. Posve naravno, da to vrijedi za „veliki New-York“, a ne za stari. „Greater New-York“ broji sad ravnno 3,988.000 stanovnika. Prema cijelom napretku u broju stanovništva može se ustvrditi, da će New-York u razmjeru kratkog vremenu svojim brojem stanovništva prestići London, koji imade sada nešto preko 4 i pol mil. stanovnika.

Važan izum za novinarstvo. Američki publicista George Livingston Richards konstruirao je stroj, koji u isti mali slaže novine, meće obvoje (pasice), zaliđe ih i adresira. Pomenuti čovjek izdaje sam jedne novine u 600.000 egzemplara, za opremu kojih — da nema svoga stroja — trebao bi najmanje 90 radnika.

Majvica godišnjice na zemlji jest Ansonova kuća u New-Yorku. Ona ima 2.000 soba. U njenim zidovima i u hodnicima ima cijevi, koje su ukupno duge 320 kilometara. Za rasvjetu potrebno je 18.000 električnih svjetiljaka. Na godinu plaća se za sobu 2.800 do 20.000 kruna.

Brzina lastavice. Ovih je dana u Antwerpenu pravljen pokus o brzini lastavice. Jedan je stanovnik uhvatio lastavicu, što se je gnijezdila u njegovoj kući, te joj je obojio krila, a onda ju je predao čovjeku, koji je nosio 250 košarica golubova listonosa s Compiègne. Sjutradan je lastavica u 7 sati i 15 minuta pulrena u Compiègne istodobno sa golubovima. Golubovi su neko vrijeme lutali, dok je lastavica odmah munjevitom brzinom poljetela prema sjeveru, te je u 8 sati i 23 minute stigla već u Antwerpen. Prvi su golubovi stigli istom u 11 sati i 30 minuta u Antwerpen. Lastavica je po tom prevallila za 1 sat i 8 minuta put od 235 km. a to je 3507 m u minuti, dok su golubovi u minuti prevalili samo 922 m. Kolike li razlike?

Bankrotirao grad. Španjolski grad Malaga bio je poznat radi svojih izvrsnih vina, a odsad će povijest za njega zabilježiti, da je to bio prvi

ustanovljen. Za sada se samo opazaju posjedice. Gr. načelnik, jer ne prima više plaće, počeo se baviti trgovinom dinja, porezni činovnici postali su tramvajskim konduktlerima, a i ostali činovnici našli su si zaslubu kao prodavači i t. d. U gradu nema rasvjete, pometači šeću, a redari lutaju sa skitnicama u društvu. —

Najjači dokaz za rudnu vodu, koja se u opće kano dobra i zdrava priznaje jest, ako se ista danomice sve više traži. Ova se ugodna čijenica može bilježiti kod naše glasovite domaće Apatovačke rudne stolne i ljekovite vode, koju najdoljnji liječnici prepisuju proti svim bolestima probavnih organa i grkljana sa nenatkriljivim uspjehom; a osobito izvrsno služi proti nahladama grla, jer odstranjuje sluz, koja se uslijed nahlade stvara. Hvala preporuci i ordinaciji hječnika znatno je narasla prodja Apatovačke kiselice tako, da je upraviteljstvo prisiljeno bilo zgrade na vrelu proširiti, da uzmogne svim nalozima naručitelja udovoljiti.

Gospodari samoborskoga grada spram gradjana.

Napisao Vjekoslav Noršić.

1. Kristofor Ungnad. (1578.—1588.)

(Nastavak.)

Kristofor Ungnad bio je, kako piše Smičiklas: silnik i otimač veliki; želio je makar silom do velikih imanja doći, zavadio se osobito sa Zagrebom gradom, gdje je grmio: „ja sam kralj vaš!“ kada im je otimač najbitnija prava. (Smičiklas: „Povijest Hrvatska“, sv. II. str. 74.) I Samoborci očutiše već druge godine njegova banovanja njegovu tešku desnicu. Upravo je nezasitno hlepio, da se što više obogati i da Gruberu oduzeti grad, koji je bio u dosta lošem stanju, popravi i proširi njegove medje. Zato počne Samoborce smetati u njihovim sloboštinama, tjerati ih i siliti na razne poslove i službe. Zatvarao je suca i druge odlične gradjane, te ih samo za veliku ucjenu puštao opet na slobodu. Da se što više obogati otjerao je Samoborce s njihovih djedovskih i kupljenih posjeda, tražio je od njihovih vinograda gornicu, zabranio im je držanje u njihovim šumama i ribarenje u potocima. Njihove travnike dijelio je svojim vojnicima, a što su si Samoborci kroz ljetu teškom mukom priradili i spravili, to su im Ungnadovi ljudi jednostavno iz kuća otimali.

Za sve ove mnogobrojne zločine opomene ga dne 18. rujna 1579. nadvojvoda Ernesto i strogo mu zaprijeti, da ne smije Samoborce tjerati na razne službe, da ne traži od njih nikakvog poreza (t. j. gornice) i ne krapi njihovih pravica. No Ungnad je malo mario za tu opomenu, jer već slijedeće godine opet brani Samoborcima u njihovim šumama sjeći drva za domaću porabu, oduzimaju im vino, goveda i traži od njih gornicu. I opet ga nadvojvoda opominje, ali badava. Da samo nešto navedem iz lista nadvojvodinog pisnog 23. svibnja 1581. „Premda smo ti — piše mu — već više put ozbiljno zabranili, da stanovnike samoborske ne smetaš u njihovu pravu i sloboštinama, oni se opet tuže na tebe. Dvaput su već izmolili od nas poslanstvo, koje bi imalo pregledati i istražiti prava jedne i druge stranke, a ti niti si dopustio, da to poslanstvo vrši svoj posao, niti si se pokorio našim nalozima. Sto više, ti ne prestaješ do sada gradjane zarobljavati, uz nemirivati, zatvorati, njihova dobra i blago otići na veliku njihovu štetu. Zato te ponovno opominjemo, da se ostaviš ovih nasilja, da pustiš na slobodu utamničene gradjane i vratiš im otete stvari.“

Niti ova ozbiljna opomena ne primi se ništa Ungnada. Sto se više i oštirije nadvojvoda grozi i što veću kraljevska zaštitu Samoborci uživaju, to bolje bjeći Ungnad na njih u god. 1583. Oduzimaju im kuće i različite stvari, zasjeda im pače i život, tako da ga mora kralj Rudolf II. ponovo opominjati i groziti mu se.

Posve je razumljivo, da je s banom, kakav je bio Ungnad, bilo sve nezadovoljno. Sve ga je mrzilo i starići i vojska i vojvode, a pogotovo narod. Vojvode se prće proti njemu pobune i počnu snovati, kako da se ga riješe. Videći to sve, bijaše Ungnad prisiljen, da zahvali na

1588. god. 10. DOBROBRDO

Samoborci... kao da se je postostručio.

Godine 1586., u ožujku, tuže se samoborski gradjani: Marin Vidnić (Wydnich), Juraj Dianić i Šimun Mišić, pred zagrebačkim kaptolom, da ih Ungnad neprestano uznemiruje i napada i u kućama njihovim i na javnim cestama. Četvorici njihovih zatvorenih sugradjana pustio je na slobodu za veliku ucjenu od 100 ugarskih forint za svakoga, baš kao da su u turskom ropstvu, dok dvanaestoricu još uvijek drži zarobljene. A bili su to najodličniji gradjani.

Iste godine, par dana prije sv. Katarine, podnijeli su Samoborci opet veliku otimačinu od Ungnadovih ljudi. Prefekt gradski: Petar Las-tezin pošalje po nalogu Ungnadovu: Matiju Čačkovića, gradskog podložnika i Mihajla Maurovića, provizora, sa blizu 100 gradskih kmetova, da oplijene Samoborce. Ovi oboruzani i sa mnogo kola, navale razbojnički na gradjanske kuće, žitnice, podrume i druge zgrade, pa zaplijene skoro sve žito, pače i ono, što je još u snopovima bilo, zatim sijeno, vino, slamu i druge stvari, te ih odvezu na Ungnadov majur pod gradom.

Radi toga nasilja prituže se Samoborci pred banom Erdödy-jem. Ovaj naloži zagr. kaptolu, da smjesta odašalje u Samobor svoga čovjeka, koji će zajedno s banskim izaslanicima stvar točno istražiti i na mjestu se uvjeriti o svim nepravdama. Izvještaj o toj komisiji ima mu kaptol čim prije poslati, a onda će on stvar uzeti u svoje ruke.

Kaptol odredi za tu komisiju prebendara stolne crkve: Ivana Mokrovića, koji se 1. prosinca i. god. uputi s povjerenstvom u Samobor. Došavši u Samobor, zbilja se uvjeri o svim zločinima, pak je vrativši se u Zagreb, prisegom potvrdio, da je sve istina, kako su se Samoborci tamo pritužili.

(Nastaviti će se.)

Popis hrvatskih gosti.

(Srpanj 1905.)

Fanika Matanić, udova c. i kr. satnika, sa kćerkom, Graz. — Danica Belanović, pitomica, Beč. — Vladimir Šarić, c. i kr. pomorski kadet, Pulj. — Marija Vranican, udova kr. kot. suca, Vojni križ. — Ivan Januša, zidarski majstor, Zagreb. — Fanika Šarić, udova majora, sa kćerkom i sinom, Beč. — Terezija Milaković, supruga profesora, sa sinom, Sarajevo. — Adela Szekely, supruga graditelja, sa djetetom, Budimpešta. — Jeanetta Herzfeld, posebница, Budimpešta. — Irena Laszló, posebница, Budimpešta. — Stjepan pl. Chernich, fotograf, sa suprugom i djetetom, Zagreb. — Ljudmila Vitte, posebница, sa kćerkom, Beč. — Cecilia Friedländer, supruga trgovackog putnika, sa 2 djece, Zagreb. — Mirko Kršnjava, kr. kot. pristav, sa suprugom, Zagreb. — Oton Bošnjak, kr. profesor, sa suprugom, 3 djece i služavkom, Zagreb. — Franjo Petrijančić, tipograf, Zagreb. — Ludwig Plesch, podintendant, sa suprugom, dvoje djece i služavkom, Zagreb — Paula Gross, supruga trgovca, sa dvoje djece i služavkom, Beč. — Terezija Beinhacker, supruga trgovca, Beč. — Seunik Josip, kr. kot. sudac, sa suprugom, 4 djece i 2 služavke, Zagreb. — Grof Stjepan Erdödy, vlastelin i nar. zastupnik, Jastrebarsko. — Dr. Dragutin Cupović, sveučilišni profesor, Zagreb. — Stjepan Janaš, tipograf, Zagreb. — Dr. Branimir Vizner, kr. profesor i književnik, Zagreb. — Lajislav Smodek, kr. financ. savjetnik, Zagreb. — Gjuro Sordini, posjednik, Varaždin. — Olga Jenčić, supruga majora, sa troje djece, Zagreb. — Pavao Huber, financ. perovodja, sa suprugom, Zagreb. — Josip Bučar, c. i kr. majorauditor, Mostar. — Tomo Lovrić, pravnik, Dubrovnik. — Ljudevit Pichler, gim. profesor, sa suprugom, Mostar. — Zlata Prišlin, učiteljica, Zagreb. — Izabella Seno, udovica bankovnog činovnika, Zagreb. — Vlado Žepić, gimnazijalac, Osijek. — Mladen Lenšek, đjak, Ljubljana. — Adolfo Zogoda, gim. profesor, sa kćerkom, Varaždin. — Josip Forko, kr. profesor, Osijek. — Franjica Klečić, udova posjednika, Jaska. — Dr. Franjo Zagoda, kr. gim. vjeroučitelj, Karlovac. — Alisa Derencin, supruga lijekarnika, Koprivnica. — Anka Budicki, supruga c. i kr. kapetana, Zagreb. — Regina Klačić, udova školskog nadzornika, Zagreb.

Budimpešta, — Velko Devide, ujak, Zagreb, — Slava Šenoa, udova gr. senatora i književnika, — Branko Šenoa, aps. filozof, Zagreb.

Samoborska lokalna željezница.

Vozni red.

(Vrijedi za mjesec svibanj, lipanj, srpanj i kolovoz.)

Odlazak iz Samobora:

U 5:00 u jutro, 8:00 prije podne, 1:00 poslije podne 8:30 u večer. — Osim toga nedjeljom i blagdanima 5:30 poslije podne, 10:00 u večer.

Odlazak iz Zagreba:

U 6:30 u jutro, 11:30 prije podne, 2:40 poslije podne, 7:00 u večer. — Osim toga nedjeljom i blagdanima u 2:10 poslije podne, 10:05 u večer.

„Narodna pomoćnica“ u Zagrebu

isplatila je kroz ruke svojega povjerenika gosp. I. Müllera u Samoboru za nedavno umrli svoju članicu Anu Kuhar iz Samobora njezinoj kćeri Barici Kuhar osiguranu posmrtninu od

600 krune

makar da je ista bila samo kratko vrijeme u ovu zadrugu kao članica upisana i uplatila svega skupa samo 32 krune svojih prinosova.

Bilo bi poželjno, da se svi brižljivi ljudi u tu plemenitu domaću zadrugu marljivo upisuju, a to tim više, jer su mjesечni prinosi tako maleni i neznatni, da ih doista svaki i najskrajniji siromah uplaćivati može.

Neka se u „Narodnu pomoćnicu“ upiše i radnik i seljak i muško i žensko, siromašno i bogato. Neka pohrli u ovu zadrugu, malo i veliko, mlađe i stare, jer svaki će član nakon 10 mjeseci svoga članstva dobiti novčanu pomoć onda, kada ju najviše trebao bude, a to jest u slučaju bolesti ili drugoj nuždi i potrebi.

Sve upute i upisavanje u ovu zadrugu obavlja ovdje: Inocenc Müller, povjerenik u Samoboru.

Ravnateljstvo „Narodne pomoćnice“, u Zagrebu, Frankopanska ulica br. 16.

Javna zahvala.

„Narodna pomoćnica“ u Zagrebu isplatila mi je kroz svoga povjerenika I. Müllera u Samoboru prigodom smrti mojega supruga Franje Mostečeka, koji je bio kao član u ovu zadrugu 11 mjeseci i 7 dana upisan, i upatio 27 K članskih prinosova, osiguranu posmrtninu

600 Kruna

stoga se ovime g. povjereniku I. Mülleru, koji nas je na upis nagovorio, i „Narodnoj pomoćnici“ najsrdačnije zahvaljujem, pak svakomu preporučujem, da se u ovu plemenitu domaću zadrugu na svoju i svoje obitelji očitu korist upiše, jer ja sam ovo za malu upлатu od 27 K dobila obilnu pomoć od 600 K i tako je meni siroti udovici sa 3 drobne dječice u najvećoj nuždi pomoženo.

U Tkalcu, 6. kolovoza 1905.

Fanika udova Mosteček.

Vlastito je iskustvo najbolja preporuka, stoga ne vjerujte već kupujte i uvjerit ćete se, da je za pranje rublja

Jastrebarski sapunji prašak

nenatkriljivo i najbolje sredstvo, što se doseže kao slično upotrebljavalo. Priznanice stoje na uvid, a dobije se u svim boljim trgovinama.

Tvornica hemičko-tehničkih proizvoda u Jastrebarskom.

MONS SOKORIS

Javna zahvala.

Kao munja iz vedra neba dolejela ovamo u daleki svijet tužna vijest, da je nemila smrt pokosila našeg milog nezaboravnog oca

JOSIPA ČERIĆA.

Odaljene od drage domovine, zahvaljujemo od svega srca slavnomu gradjanstvu trga Samobora, koje je sudjelovalo kod sprovoda i sprovelo našeg milog i nezaboravnog oca do hladnoga groba. Hvala i dobrov. vatrogasnem društvu, te slavnom obrtničko-radničkom društvu „Napredak“, koje je čuvalo pokojnika na odru i korporativno prisustvovalo k sprovodu.

Osobito pak srdačna hvala neka je izrečena gosp. Franji Golešiću, koji je pokojnika njegovao i u svem mu bio u pomoći kao prijatelj dobra i plemenita srca, te se brinuo za njega u svem do posljednjega časa. — Još jednom svima srdačna hvala, a od Boga plaća!

U Chicagu, 16. srpnja. 1905.

Tugujuće kćerke:

Matilda Žitković i Betika Spačić, rodj. Čerića.

Tko se želi riješiti miševa i šakora neka upotrebljava:

„FUCHSOL“

Glavno skladište u Samoboru:

Ljekarna M. Kleščića

Po visokoj kr. zem. vlasti proglašena lijekovitim vodom rudnicom

Apatovačka kiselica

Skladište svih vatrogasnih sprava i gospodarskih potrepština

Podružnica R. A. SMEKAL Podružnica

ZAGREB, Frankopanska ulica br. 9.

Najnovije!

„PATENT SMEKAL“

Štrcaljke sa ravnotezom najnovijeg sustava za prijenos umanjene radne snage od 40%, koje s desne i s lijeve strane vodu silu i dižu, te okretanje nepotrebno.

Sustav odlikovan 1903. sa prvom počasnom diplomom i zlatnom kolajnom.

Novo učilo!

Do sada prodano 5000 komada.

ZEMLJOPISNI ATLAS

za pučke i osnovne škole.

Po naputku Stj. Širole, crtao Fran Peyer. Sadržaje 10 karata i 25 slika. Cijena broširanom K 1·20, ukoričnom K 1·40.

Naredbom vis. kr. zemaljske vlade, odjela za bogoštovlje i nastavu, od 30. rujna 1904. broj 15.530 pripušten je taj atlas „kao veoma prikladno pomagalo pri zemljopisnoj obuci“ u nižim pučkim, opetovnim i šegrtskim školama. Narudžbe za Hrvatsku, Dalmaciju, Istru, Bosnu i Hercegovinu obavlja moja knjižara, a za Slavoniju R. Bačić, (nasljednik V. Fritschea) u Osijeku. — Mojom nakladom izdan je Peyerov: „Zemljovid kraljevina Hrvatske i Slavonije. Cijena K 15.— Podjedno preporučujem svoje veliko skladište pisatič i risatič sprava, molitvenika, počam od 40 fillira do K 8.—

M. F. STRMECKI

(nalazi se od 5. rujna 1904.

Zagreb, Duga ulica br. 8.)

„Indra Tea“

uzimam najradje,

jer je

najbolji čaj!

Dobije se u ljekarni.